

Forskare Maarit Heinonen (i mitten) berättade om de utställda äppelsorterna och svarade på besökarnas frågor.

Gamla lantsorter av äpplen och potatis i fokus på utställning

I början av september ordnades en vetenskapsvecka för barn i Jokionen (Jockis) och den avslutades med en skördemarknad. Där visade man upp gamla sorter av äpplen och potatis. Olika skörde delikatesser fanns också till salu. Den traditionella lantbruksutställningen för barn har som mest haft närmare 5000 besökare.

Det fanns ett stort urval av sommar-, höst- och vinteräpplen utställda på marknaden 11.9. Forskare **Maarit Heinonen** och praktikanter **Heta Niininen** svarade på publikens frågor om äppelsorter.

– Marskalk Mannerheims favoriter var åtminstone sorterna Melba, Lobo och Orange. Han brevväxlade med professor Olavi Meurmann på Lantbrukets forskningscenter och beställde äpplen också till

Högkvarteret i St. Michel, berättade Maarit Heinonen.

Efter kriget köpte marskalk Mannerheim Gerknäs gård i Lojo med pengar som samlats in till honom och som donerats av staten.

– Gerknäs var känt för sina gamla äppelsorter, men han gjorde noggranna planer för vilka sorter som ytterligare skulle planteras. Planerna blev dock på hälft för marskalkens hälsa började vackla och han

tillbringade allt mer tid på sanatorium i Schweiz för att sköta sin hälsa.

Marja Aaltonen kom ihåg att det också på forskningsstationen i Pälkäne i Tavastland hittats korrespondens mellan marskalk Mannerheim och den tidens professorer på MTT.

Programmet för växtgenetiska resurser bevarar historien

Äppelsamlingarna finansieras genom det

nationella programmet för växtgenetiska resurser. I Jokionen torde det finnas strax under 200 gamla äppelsorter.

– Odlingen som anlades 2017 börjar vara fullvuxen och nu har vi fått skörd från nästan alla sorter, berättade praktikanten Heta Niininen.

Via programmet bevaras också andra växter, bland annat gamla inhemska potatissorter. De potatisar som fanns på utställningen hade odlats på Hämeen ammattikorkeakoulus undervisningsgård i Mustiala.

Favoriterna består

De gamla lantsorterna var väldigt intressanta. Knölarna var mycket små och många hade färgade skal.

Bland annat Lemmipunainen (Lemmis röda) är en känd rödfärgad lantsort. Det är en mycket sen sort, med blekrött skal och mycket djupa ögon. Sorten tros ha anlänt till sydöstra Finland på 1850-talet med soldater som återvände från Krimkriget.

”Kainuun musta” (Kainuus svarta) är en ganska tidig, blå sort som har mörkt skal.

Mer känd är ”Tammiston aikainen” (Tammistos tidiga). Namnet syftar på Tammisto i Vanda, där den förädlades fram på 1930-talet vid Hankkijas växtförädlingsgård. Det var en populär, tidig potatissort ända till 1960-talet, då Barima dök upp på marknaden. När Timo kom 1975 avslutades Tammistos era. Barima hade många kvalitetsproblem och den försvann ganska snabbt.

Som en kuriositet ingår en amerikansk sort ”Early rose” från 1867 i samlingen. Den har ljusrosa skal. Sorten odlades allmänt i Finland i början av 1900-talet.

I genbanken Nordgen finns också sorten Congo bevarad. Dess ursprung är fortfarande okänt. Skalet är mycket mörkblått och potatisköttet är blåviolett. En annan potatis som är ljusare än Congo, men likafullt blå är ”Karjalan musta”, som har en distinkt rund form. Det har odlats i liten skala i östra Nylands skärgård och södra Karelen.

Text och foto: Marja Aaltonen, Naturresursinstitutet Luke

Mer information om de sorter som bevaras finns på finska i länken <https://peda.net/hankkeet/genivaraoppi/gk/pjpk/kk/omenat>

Materialet lämpar sig för grundskolan och andra stadiets utbildning.

Kainuun musta, i Sverige odlad under namn som Blå Dalsland och Finnmarkspotatis.

Lemmipunainen är en mycket sen sort med blekrött skal.

Tammistos tidiga odlas ännu till husbehov, knölarna blir långsmala och köttet är gult.